

Оскільки критерії членства у ЄС вимагають не стільки досягнення економічних стандартів, скільки відповідного рівня консолідації демократії (гарантії відкритості і прозорості політичного процесу), а відтак і безпеки розвитку усіх країн-членів цієї організації, для країн-неофітів – вихідців з радянського блоку були розроблені спеціальні політичні критерії членства, відомі як «копенгагенські критерії». Їх сутність полягає у забезпеченні стабільності функціонування політичних інститутів, забезпеченні незалежного судочинства, прозорості і демократичності виборів, незалежності ЗМІ, дотриманні прав і свобод громадян, захист національних меншин тощо.

Акімова А. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри соціальних теорій*

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ми живемо в досить складний та специфічний час, в якому відбуваються різні соціально-політичні та економічні трансформації. Вплив перетворень не міг не відобразитись і на без того нестабільній політичній ситуації в Україні.

Сучасна політична ситуація в Україні дедалі загострюється і являє собою досить складне і багатогранне явище. На даний час в державі спостерігається досить високий рівень політичної напруги, що обумовлено не тільки загостренням у відносинах влади з опозицією, але й всередині правлячої партії.

Одним з унікальних феноменів політичного і суспільного життя в країні є інститут політичного лідерства, який з урахуванням усіх змін та проблем в державі і суспільстві набуває все більшої актуальності.

Феномен політичного лідерства завжди привертав велику увагу і був предметом дослідження істориків, філософів і представників світової та вітчизняної політичної думки. Проблема політичного лідерства має давню історію і знаходить своє відображення в працях багатьох мислителів античності. Античні історики та філософи – Геродот, Плутарх, Светоній – вважали державних діячів істинними творцями історії. Наприклад Платон вважав, що державні функції можуть виконувати тільки вибрані – ті, хто отримав особливе виховання і має досвід управління державними справами. Людей, які не володіють належними знаннями, слід усунути від здійснення управлінських функцій, щоб уникнути хаосу в державному керівництві (Бабкіна О. В., Горбатенко В. П. Політологія. 2008, с. 302). Ці вчення стали платформою для подальшого формування концепцій та теорій про політичне лідерство мислителями середньовіччя, епохи Відродження та Новітнього часу. Значний вклад в дослідження явища політичного лідерства несли Н. Макіавеллі, М. Вебер, Ф. Ніцше, З. Фрейд, Г. Тард, Г. Лебон, Т. Адорно, Є. Фромм, Г. Лассуел, Ж. Блондель, А. Тойнбі, Л. Фройд, Х. Ортега-і-Гассет.

Ідею політичного лідера як надлюдини сформулював Ф. Ніцше. На його думку, політичний лідер – це завжди сильна особистість, наділена всіма можливими чеснота-

ми, яка здатна нав'язати свою волю масам. Французький соціолог Г. Тард вважав, що лідер є рушієм суспільного процесу, силою, що спонукає та певною мірою скеровує розвиток людської історії. Більшість населення не здатна до творчості, розуміння сутності історичного, політичного, соціального розвитку, і тому цю роль виконує лідер. В своїй концепції Н. Макіавеллі розглядав політичного лідера як володаря, здатного використати всі доступні засоби для збереження влади, наведення порядку.

Одним із перших, хто запропонував типологізувати політичне лідерство, був М. Вебер. Виходячи з трьох типів легітимного панування, він виділив три типи лідерства: традиційне, раціонально-легальне і харизматичне. Найбільш цікавим Вебер вважав феномен харизми, який заснований виключно на особистості лідера, якому приписуються божественні здібності.

І цілком закономірно, що саме зараз, в період кризи в країні виникла потреба в сильному політичному лідері, який здатний забезпечити стабільність в суспільстві та побудувати сильну політичну систему, оскільки при слабкому політичному лідері не може бути сильної політики в державі. Відсутність сильної політичної системи в країні призводить до того, що влада в державі не розвивається а її представники займаються самозбагаченням і свавіллям, нехтуючи інтересами та потребами народу. Реалізація політичної влади в країні не може здійснюватися без політичного лідера, який займає центральне місце у владних відносинах.

Реалізація політичної влади здійснюється політичним лідером на основі своїх власних поглядів, переконань стосовно оточуючого середовища та конкретної політичної ситуації. Сукупність політичних поглядів і переконань утворюють єдину систему, яка дозволяє політичному лідеру орієнтуватись в політичній реальності і обирати відповідну стратегію та механізм реалізації влади. Ці політичні переконання можуть змінюватись у відповідності до специфіки політичних відносин, природи конфлікту та здатності політичного лідера впливати на перебіг історичних подій.

В наш час політичний лідер – це не просто людина, яка керує політичними процесами, здійснює функції по управлінню суспільством і державою, це харизматична постать, висококваліфікований професіонал який здатний змінити спрямованість політичних процесів, сформувати державну ідеологію та задати правильний вектор розвитку країни.

Феномен політичного лідера розкривається через особисті соціальні, психологічні та політичні якості лідера, його життєві принципи та переконання. Політичний лідер повинен володіти такими особистісними якостями як сила характеру, воля, рішучість, ораторські здібності, інтуїція, комунікабельність, професійна освіта, вміння підібрати та організувати команду. Політичний лідер за допомогою своїх лідерських якостей повинен об'єднувати громадян з різними політичними поглядами, різним соціальним становищем і потребами.

В умовах важкої кризи української державності, політичний лідер – це не просто яскрава фігура на політичній арені, він повинен вести об'єктивну політику, стати золотом ланкою яка б поєднувала сучасну Україну з її багатовіковими традиціями. Його значення повинно визначатися не тільки політичним впливом та широкою популярністю, а й духовним авторитетом.

Політичний лідер повинен виступати запорукою миру та злагоди в державі, бути високоморальною людиною, яка зуміє поставити суспільні потреби і державні інтереси вище особистих. Феномен політичного лідерства розглядається як відправна точка для вирішення багатьох соціально-політичних та економічних проблем української держави. Функціонування держави без сильного політичного лідера подібно до плавання корабля з поламаним кермом з яким корабель рано чи пізно потоне. Прикро констатувати той факт, що за часи незалежної України не було сильного політичного лідера, який зміг би збудувати дійсно міцну незалежну державу.

Треба відзначити, що на сьогоднішній день, внутрішньополітична ситуація в Україні характеризується тенденцією посилення позицій президента, що реалізуються через призначення нових керівників в уряді та пошуком нових форм та напрямків визначення стратегічних пріоритетів для держави.

Короход Я. Д.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри соціальних теорій*

ПОЛІТИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ТА МАНІПУЛЯТОРИ

*Обманищик в кінцевому рахунку
обманює самого себе.*

М. Ганді

Маніпуляція (у тому числі і політична) має на увазі нав'язування маніпулятором своєї волі маніпулюємому у формі прихованого впливу. Жертва маніпуляцій, як правило, не усвідомлює самого факту вчиненого на неї впливу. Такий ефект досягається завдяки впливу на підсвідомість об'єкта маніпуляцій.

Перш за все потрібно розмежувати маніпуляції на міжособистісному рівні і масові маніпуляції. З прийомами маніпуляцій на міжособистісному рівні ми стикаємося досить часто. Е. Доценко пропонує таке визначення цього роду дій: «маніпуляція – це вид психологічного впливу, майстерне виконання якого веде до прихованого збудження у другій людини намірів, не співпадаючих з її актуально існуючими бажаннями» (Доценко Є. Л. Психологія маніпуляцій. М., 1997. С. 59).

На відміну від міжособистісних політичні маніпуляції знеособлені і передбачають вплив на широкі маси. Воля меншини (а то й окремої особистості) в завуальованій формі нав'язується більшості.

Технологія політичної маніпуляції, на думку В. Амеліна, «передбачає наступні моменти:

а) проникнення у свідомість під виглядом об'єктивної інформації неявного, але бажаного для певних груп змісту;

б) вплив на больові точки суспільної свідомості, що збуджують страх, тривогу, ненависть і т. д.;